

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 29/2006 vp

Hallituksen esitys ulosottokaareksi ja laiksi verojen ja maksujen täytäntöönpanosta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi

Lakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 6 päivänä syyskuuta 2006 lähettäessään hallituksen esityksen ulosottokaareksi ja laiksi verojen ja maksujen täytäntöönpanosta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 83/2006 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi lakivaliokuntaan samalla määrännyt, että talousvaliokunnan on annettava asiasta lausunto lakivaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- oa. professori Tuula Linna, Joensuun yliopisto
- johtaja Anja Peltonen, Kuluttajavirasto
- johtaja Erkki Kontkanen, Suomen Pankkiyhdistys
- johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät
- talous- ja velkaneuvoja Sari Lilja, Velkaneuvonta ry
- perintäpäällikkö Anna Johansson, Takuu-Säätiö.

Lisäksi valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon Suomen Kihlakunnanvoudit ry:ltä.

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esityksessä ulosottooperusteiden määräaika on voimassa olevan lain mukainen (UL 2:24). Ulosottooperuste, jossa luonnolliselle henkilölle on asetettu maksuvelvoite, on täytäntöönpanokelpoinen 15 vuotta. Määräaika on 20 vuotta, jos velkoja on luonnollinen henkilö tai jos korvaussaatava perustuu rikokseen, josta velallinen on tuomittu vankeuteen tai yhdyskuntapalveluun. Tuomioistuimien voi velkojan vaatimuksista määrätä määräajan jatkumaan 10 vuotta laissa säädetyin edellytyksin. Määräaika ei kuitenkaan saa jatkua, jos jatkamista voidaan pitää velallisen kannalta kohtuuttomana. Kanne määrä-

ajan jatkamisesta on nostettava kahden vuoden kuluessa alkuperäisen määräajan päättymisestä.

Ulosottooperusteet luetellaan voimassa olevassa laissa ja hallituksen esityksessä samansisällöisinä 2 luvun 2 §:ssä. Ulosottooperusteita ovat muun muassa tuomioistuimen antamat lainvoimaiset tuomiot.

Uuteen ulosottokaareen ehdotetaan lisättäväksi säännökset saatavan lopullisesta vanhentumisesta. Velallisen maksuvelvollisuus lakkaa ja saatava vanhentuu lopullisesti silloin, kun ulosottooperusteiden määräaika (15 tai 20 vuotta) on kulunut umpeen. Nykyistä sääntelyä vastaavasti tuomioistuimien voisi jatkua ulosottooperus-

teen määräaika 10 vuodella. Määräajan jatkamistuomioissa velalliselle asetetaan maksuvelvollisuus sellaisena kuin se oli määräajan päättyessä.

Konkurssilaista ja perintökaaresta ehdotetaan kumottaviksi täytäntöönpanokelpoisuuden lakkaamisen johdosta tarpeettomiksi käyvät säännökset kuolinpesän konkurssista ja velkojen maksamisesta velallisen kuolinpesästä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Talousvaliokunta on käsitellyt hallituksen esitystä siltä osin kuin se koskee saatavan lopullista vanhentumista ja alaikäistä velallista.

Saatavan lopullinen vanhentuminen

Ulosotto muuttui määräaikaiseksi (15/20 vuotta) jo 1.3.2004 voimaan tulleella lailla. Tuomioistuin voi jatkaa määräaika, kuten edellä on selostettu. Määräaika koskevaa sääntelyä sovelletaan taannehtivasti niin, että ensimmäiset velalliset vapautuvat ulosotosta 1.3.2008.

Täytäntöönpanokelpoisuuden määräaikaisuudesta on säännökset ulosottokaariehdotuksen 2 luvun 24—27 §:ssä. Ulosottokaariehdotuksessa määräaika, määräajan laskemista ja määräajan jatkamista koskevat säännökset vastaavat voimassa olevaa lakia.

Nyt ehdotetaan, että ulosottokaareen lisätään säännökset saatavan lopullisesta vanhentumisesta. Saatava vanhentuu lopullisesti samaan aikaan ulosottoperusteen määräajan umpeen kulumisen kanssa. Saatavaa ei voida enää periä myöskään kuolinpesästä. Lopullinen saatavan vanhentuminen on samalla tavalla taannehtiva kuin ulosottoperusteen määräaika, eli ensimmäiset saatavat vanhentuvat 1.3.2008, jollei jatkamiskannetta ole nostettu. Siitä, ettei jatkamiskannettakaan ole nostettu, on lopullinen varmuus 1.3.2010.

Takaaja vapautuu vastuusta samanaikaisesti päävelallisen kanssa. Kun päävelka on vanhentunut, velkojalla ei ole oikeutta periä vanhentunutta saatavaansa enää takaajaltakaan.

Ulosottoasian tullessa vireille ulosottomiehen on viran puolesta tarkistettava, ettei saatava

ole vanhentunut. Epäselvissä tapauksissa hänen on pyydettävä selvitys asianosaisilta.

Ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika koskee voimassa olevan lain mukaisesti vain luonnollisen henkilön henkilökohtaista maksuvelvoitetta. Yhteisön maksuvelvollisuus ei lakkaa ulosottokaaren säännösten perusteella. Luonnollisenkaan henkilön sellainen saatava ei lakkaa, josta ei ole tuomiota.

Yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain mukaan velallinen voi vapautua maksukykyä ylittävästä velkamäärästään sitoutumalla usean vuoden mittaiseen maksuohjelmaan. Yksityishenkilön velkajärjestely on tarkoitettu sellaisen luonnollisen henkilön taloudellisen tilanteen korjaamiseksi, jolla arvioidaan olevan maksukykyä.

Yrityksen saneerauksesta annetun lain mukainen yrityksen saneeraus on tervehdyttämismenettely, joka on tarkoitettu taloudellisissa vaikeuksissa olevan, mutta elinkelpoisen yritystoiminnan jatkamisen turvaamiseksi. Saneerausmenettelyssä laaditaan yleensä useiden vuosien mittainen saneerausohjelma, jossa määrätään saneeraustoimenpiteistä ja muun muassa velkojen järjestelyistä.

Velan vanhentumisesta annetun lain mukaan velan yleinen vanhentumisaika on kolme vuotta, lainvoimaisesta tuomiosta tai muusta ulosottoperusteesta kuitenkin viisi vuotta. Estääkseen velkaa vanhentumasta yleisessä vanhentumisajassa velkojan on huolehdittava vanhentumisen katkaisemisesta ennen vanhentumisajan umpeen kulumista. Katkaisemisesta alkaa kulua uusi, entisen pituinen vanhentumisaika.

Vanhentumistoimikunta ehdotti mietinnössään (komiteamietintö 2001:4) säädettäväksi velan vanhentumisesta annettavassa laissa rahave-

lan lopullisesta vanhentumisesta. Rahavelka olisi vanhentunut 15 vuoden kuluttua siitä, kun velasta on annettu lainvoimainen tuomio tai muu ulosottoperuste. Toimikunta ehdotti, että toissijaisena käytettäisiin eräänymisajasta laskettava määräaika. Rahavelka olisi vanhentunut viimeistään 20 vuoden kuluttua velan eräänymisestä. Tämän tarkoituksena olisi ollut estää se, että velkoja oli voinut pidentää vanhentumisaikaa siirtämällä ulosottoperusteen hakemista. Hallituksen esityksessä (HE 187/2002 vp) ei esitetty eikä lakiin tullut säännöksiä velan lopullisesta vanhentumisesta.

Lakialoitteessa LA 133/2003 vp, joka on lakivaliokunnan käsittelyssä, esitetään vanhentumislakiin samansisältöistä säännöstä rahavelan lopullisesta vanhentumisesta kuin vanhentumistoimikunnan mietinnössä.

Velkahallintatyöryhmä puolestaan ehdotti (oikeusministeriön työryhmämietintö 2004:7), että saatavan lopullisesta vanhentumisesta säädetään ensisijaisesti yhdenmukaisella tavalla ulosoton määräaikojen kanssa (15/20 vuotta). Työryhmän mukaan toissijaisesti voidaan harkita velkakohtaista menettelyä.

Talousvaliokunta ehdottaa, että lakivaliokunnassa ratkaistaan myös sellaisten velkojen lopullinen vanhentuminen, joita ehdotetut ulosottokaaren täytäntöönpanokelpoisuuden määräaikaisuussäännökset eivät koske.

Talousvaliokunta puoltaa saatavan lopullista vanhentumista koskevien säännösten ottamista lakiin. Kymmenientuhansien luonnollisten henkilöiden lama-ajan velat vanhenevat lopullisesti. Vanhentuvia velkoja on yhteensä noin 1 600 miljoonaa euroa. Lama-ajan saatavia vanhentuu vuosittain noin 8 miljoonan euron arvosta, kun muusta lainakannasta vanhentuu arviolta 1—2 miljoonaa euroa vuodessa. Nämä vanhentumismäärät seuraavat jo voimassa olevassa laissa säädetystä ulosoton määräaikaisuudesta. Valiokunnan saaman arvion mukaan lopullinen vanhentuminen ei aiheuta olennaisia lisämenetyksiä velkojille.

Sääntely selkeyttää tilannetta, kun velat vanhenevat lopullisesti samanaikaisesti ulosottoperusteen kanssa. Vanhoja velkoja ei jää perin-

tään, eikä niitä voi periä enää kuolinpesänsä varoista. Veloista vapautumisen odotetaan kannustavan työnhakuun ja uuden yrittämisen alkuun sekä osaltaan ehkäisevän harmaata taloutta ja tarvetta poikkeuksellisiin omaisuusjärjestelyihin. Se vähentää myös velkaantumisongelmista yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia.

Valiokunnan saaman lausunnon mukaan tilanteet, joissa perintää konkreettisesti voitaisiin jatkaa, vaikka ulosoton täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika olisikin kulunut umpeen, ovat harvinaisia. Saatavan lakkaamiselle yhtä aikaa täytäntöönpanokelpoisuuden kanssa ei siten nähdä ongelmia.

Ulosottokaariehdotuksen 2 luvun 26 §:n mukaan velkoja voi nostaa tuomioistuimessa kanteen velallista vastaan ja vaatia ulosottoperusteen määräajan jatkamista, jos velallinen on alkuperäisen määräajan kuluessa olennaisesti vaikeuttanut velkojan maksunsaantia laissa säädettyllä tavalla. Jatkamiskanne on nostettava viimeistään kahden vuoden kuluttua alkuperäisen määräajan päättymisestä. Luvun 27 §:n 2 momentissa on säännökset velalliselle asetettavan maksuvelvollisuuden sisällöstä ja voimaantulosta.

Hallituksen esityksen perusteluista ei käy selville määräajan jatkamistilanteissa takauksen lakkaaminen tai jatkuminen eikä takaajan asema. Talousvaliokunta esittää, että lakivaliokunta ratkaisee, miten ulosottoperusteen määräajan jatkaminen vaikuttaa takaukseen ja sen, ettei määräajan jatkaminen johda takaajan kanalta kohtuuttomuuteen.

Alaikäinen velallinen

Hallituksen esityksessä (s. 12—13) on selvitykselle 18-vuotiaiden velkaantumisen ja ulosottoon joutumisesta. Siinä todetaan muun muassa, että 1.3.2004—31.1.2005 välisenä aikana ulosotossa oli yhteensä 4 300 alaikäistä velallista, joilla oli 7 050 asiaa pääomaltaan yhteensä 2,3 miljoonaa euroa. Suurin osa alaikäisistä velallisista oli 15—17-vuotiaita. Tämän ikäisillä oli ulosottoperinnässä kappalemääräisesti eniten julkisoikeudellisia saatavia ja sakkoja. Yksityisoikeudellisista asioista valtaosa oli rikospe-

rusteisia vahingonkorvauksia, mutta ulosottope-
rinnässä oli myös yksityisoikeudellisia velko-
musasioita.

Ulosottokaareen ehdotetaan otettavaksi uudet
säännökset, joilla pyritään suojelemaan alaikäi-
siä velallisia. Lakiehdotuksen 3 luvun 113 §:ssä
on säännökset alaikäistä koskevasta ilmoitusvel-
vollisuudesta. Jos ulosottoperusteena on riita-
asiassa annettu tuomio ja velallisenä on alle 18-
vuotias henkilö, ulosottomiehen on salassapito-
säännösten estämättä tehtävä ilmoitus velallisen
kotikunnan holhousviranomaiselle edunvalvon-
nan tarpeessa ilmeisesti olevasta henkilöstä.
Holhousviranomaisen tehtävänä olisi selvittää
tarve ja huolehtia mahdollisista jatkotoimista. Il-
moitusta ei tehdä vahingonkorvaussaatavista.
Täytäntöönpano olisi keskeytyksissä tarpeelli-
sen ajan.

Alle 15-vuotiaasta ei anneta todistusta ulosot-
torekisteristä, eikä luottotietotoiminnan harjoit-

tajalle anneta laissa tarkoitettuja tietoja. Kielto
koskisi kaikkia ulosottoasioita ulosottoperus-
teen laadusta riippumatta.

Talousvaliokunta pitää ehdotettua sääntelyä
perusteltuna. Holhousviranomaisten yhteyden-
ottomahdollisuus alaikäisen huoltajaan ennalta
ehkäissee alaikäisen velkaantumista. Yhteyden-
oton johdosta osa perintään jo tulleista saatavis-
ta hoidettaneen niin, että pakkoperintätarve
poistuu. Sikäli kuin kysymys on yksityisoikeu-
dellisesta velkomusasiasta, sääntely kannustaa
rahoittajia entistä suurempaan varovaisuuteen.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta esittää

*että lakivaliokunta ottaa huomioon,
mitä edellä on esitetty.*

Helsingissä 18 päivänä lokakuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jouko Skinnari /sd
vpj. Jari Leppä /kesk
jäs. Arto Bryggare /sd (osittain)
Sari Essayah /kd
Klaus Hellberg /sd (osittain)
Esko Kiviranta /kesk
Marjaana Koskinen /sd
Seppo Lahtela /kesk

Jere Lahti /kok
Sirpa Paatero /sd
Klaus Pentti /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Martin Saarikangas /kok
Sari Sarkomaa /kok
Juhani Sjöblom /kok
vjäs. Roger Jansson /r.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.